

Нині сортова політика базується на вітчизняному сортименті. Сучасний ринок сортів люпину білого представлений тільки сортами української селекції. Основним базовим науково-дослідним закладом селекції сортів люпину білого є Національний науковий центр «Інститут землеробства НААН».

УДК 631.526.32:635.491

Сонець Т.Д. *, Києнко З.Б., Хоменко Т.М.

Український інститут експертизи сортів рослин, Україна,

**e-mail: sonechkoatd@ukr.net*

ЗБАГАЧЕННЯ СОРТОВИХ РЕСУРСІВ НОВИМИ СОРТАМИ КАРТОПЛІ

Картопля (*Solanum tuberosum* L.) дуже цінна продовольча, технічна і кормова культура, яка накопичує велику кількість корисних поживних речовин і, на відміну від інших овочів, доступна для вирощування в усіх ґрунтово-кліматичних зонах України.

Сучасні сорти картоплі мають високу екологічну пластичність, їх можна висаджувати у весняних, літніх і повторних насадженнях, у монокультурі, а також використовувати як страхову культуру.

Нині картоплю вирощують на всіх континентах, у більшості країн світу. В Україні під картоплею у 2018 році, за даними Держкомстату, зайнято 1,3 млн га. Середні врожаї знаходяться на рівні 17-18 т/га. Виробництво картоплі у 2018 році становило 22,1 млн т. Споживання картоплі в розрахунку на душу населення в Україні становить 141 кг.

Реалізуючи політику у сфері охорони прав на сорти рослин Міністерство аграрної політики та продовольства України щороку вносить до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні сотні нових сортів, серед яких чільне місце займає картопля.

Відповідно до Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» у 2018 році на дослідних пунктах Українського інституту експертизи сортів рослин проведено кваліфікаційну (технічну) експертизу на придатність до поширення (далі – ПСП) 33 сортів картоплі вітчизняної та іноземної селекції. На жаль за останні десять років цей рік є роком з найменшою кількістю сортів, що випробовувались. Серед сортів надранньої, ранньостиглої, середньостиглої, середньопізньої та пізньостиглої груп найбільша частка припадає на середньостиглу групу – 72,7 % або 24 сорти. На випробування у 2018 році сортів середньопізньої та пізньостиглої груп не подано жодної заявки.

За кліматичними умовами 2018 року весна в Україні була досить холодною, що стало причиною відтермінування посадки картоплі мінімум на два тижні від оптимальних строків. Стрімке потепління та сильні вітри швидко вивільняли вологу, яка була в достатній кількості.

ті, з ґрунту. Тому дуже важливо було посадити картоплю в найоптимальніші терміни. Загалом непрості погодні умови спричинили вторинний ріст і деформацію бульб, поширення дуплистості.

Додатково Українською науково-дослідною станцією карантину рослин ІЗР проведена робота щодо випробування нових сортів-кандидатів картоплі на стійкість до звичайного й чотирьох агресивних патотипів збудника раку. У результаті проведених заключних лабораторних та польових досліджень з відбору зразків картоплі стійких до звичайного патотипу збудника раку при зараженні літніми зооспорами хвороби не уразився жоден зразок і всі отримали оцінку стійких.

За результатами проведеної кваліфікаційної (технічної) експертизи у 2018 році до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні внесено 18 нових сортів картоплі.

Сорти проходили випробування у зонах Лісостепу та Полісся. Серед них можна відмітити такі.

‘САНІБЕЛЬ’ – надранній сорт столового напрямку використання, середня урожайність у зоні Лісостепу – 25,5 т/га, у зоні Полісся – 23,9 т/га, вміст крохмалю – 13,4 %, вміст сухої речовини – 20,8 %, середня маса товарної бульби – 108,7–124,3 г, дегустаційна оцінка – 8–9 балів, стійкий до звичайного патотипу раку, нематоди, макроспоріозу та фітофторозу. ‘Паролі’ – ранньостиглий сорт столового напрямку використання, середня урожайність у зоні Лісостепу – 27,2 т/га, у зоні Полісся – 19,8 т/га, вміст крохмалю – 12,4–13,7 %, вміст сухої речовини – 19,4–21,0 %, середня маса товарної бульби – 92,1–124,9 г, дегустаційна оцінка – 7–9 балів, стійкий до звичайного патотипу раку, нематоди, макроспоріозу та фітофторозу. ‘Базалія’ – ранньостиглий сорт столового напрямку використання, середня урожайність у зоні Лісостепу – 27,6 т/га, у зоні Полісся – 25,4 т/га, вміст крохмалю – 12,2–13,9 %, вміст сухої речовини – 19,7–21,0 %, середня маса товарної бульби – 95,3–130,4 г, дегустаційна оцінка – 7–9 балів, стійкий до звичайного патотипу раку, нематоди, макроспоріозу та фітофторозу. ‘Авангард’ – середньостиглий сорт столового напрямку використання, середня урожайність у зоні Лісостепу – 20,8 т/га, у зоні Полісся – 16,6 т/га, вміст крохмалю – 14,8 %, вміст сухої речовини – 22,3 %, середня маса товарної бульби – 90,7 г, дегустаційна оцінка – 7–8 балів, стійкий до звичайного патотипу раку, нематоди, макроспоріозу та фітофторозу. ‘Фотинія’ – середньостиглий сорт столового напрямку використання, середня урожайність у зоні Лісостепу – 23,7 т/га, у зоні Полісся – 17,5 т/га, вміст крохмалу – 14,0 %, вміст сухої речовини – 21,2 %, середня маса товарної бульби – 89,7–118,6 г, дегустаційна оцінка – 9 балів, стійкий до звичайного патотипу раку, макроспоріозу та фітофторозу, нестійкий до нематоди. Всі сорти рекомендовані для зон Лісостепу та Полісся.

Використання у виробництві нових сортів дозволить стабілізувати врожайність картоплі і значною мірою реалізувати їхній генетичний потенціал.